

การพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

Self Reliance of Community Enterprises in Chiang Mai Province

จิราνούช ธัญญเจริญ กังสดาล กนกหงส์* พหล ศักดิ์คะทัศน์ และ สายสกุล ฟองมูล

Jiranuch Thanyajaroen Kangsadan Kanokhong* Phahol Sakkatat and Saisakul Fongmul

สาขาวิชาการส่งเสริมและสื่อสารการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

Division of Agricultural Extension and Communications, Faculty of Agricultural Production, Maejo University, Chiang Mai 50290

* Corresponding author: kangsadan@hotmail.com

(Received: 4 January 2022; Revised: 8 June 8, 2022; Accepted: 13 June 2022)

Abstract

This study was conducted to investigate: 1) socio-economic attributes of community enterprises in Chiang Mai province 2) a level of self-reliance of the community enterprises 3) factors effecting self-reliance of the community enterprises 4) To study the problems, obstacles and recommendations on the self-reliance of community enterprises in Chiang Mai comprised 253 groups in 7 districts (unit of analysis). Each group consisted of the president, secretary, treasurer and member. A set of questionnaires was used for data collection administered with one representative of each group. Obtained data were analyzed by using descriptive statistics and Multiple regression.

Results of the study revealed that each community enterprise group had 15.56 member on average; The average age of community enterprise members is 45.81 years and they were upper secondary school graduates. They had established the groups for 5.33 years on average and 31.35 percent were agricultural groups. More than one. Half of the community enterprise groups 64.82 percent were basis ones in terms of a level of business. Most of the community enterprise groups 83.39 percent gained capital through fund assembly with the group. Each group sold products of their group and 24.08 percent focused on made to order. They had an annual circulating capital participation for

231,181.82 baht, and 36.36 percent, participation of members of the community enterprise group. There were communication and opinion exchange within the group 72.33 percent. More than one-half of the community enterprises 64.82 percent joined a training but 63.63 percent no work binding. In terms of self-reliance of the community enterprises, as a whole, it was found at a high level: Spirit(Mind), socially/culture, natural resource, technology and economy, respectively. Age of group members a level of business and participation in operation had a positive relationship with self-reliance of the community enterprises. However, group type had a negative relationship with self-reliance of the community enterprises. Some groups of the community enterprises lacked of modern technology for production and food preservation. Besides, the COVID 19 pandemic had an effect on worryness and decreased incomes. Some community enterprises group did not have enough raw materials for production while some did not have knowledge transfer to new generations. For suggestions, the public sector should support technology and the community should hold encouragement activities such as flea market. In addition, it should have the extension of networks between the community enterprises and raw material producers both inside and outside the community. People in the community should be promoted to produce raw materials. Lastly, the Agriculture District office should promote new generations to be aware of local wisdom conservation.

Keywords: Self-reliance, community enterprise

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐาน เศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) เพื่อศึกษาระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน 4) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยใช้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 อำเภอ 253 กลุ่ม เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) โดยให้ประธานกลุ่มเป็นตัวแทนกลุ่มละ 1 คน ในการตอบแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุ การวิจัยครั้งนี้พบว่า จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มเฉลี่ยอยู่ที่ 15.56 คน มีอายุเฉลี่ย 45.81 ปี ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเภทของกลุ่มเป็นการเกษตร ร้อยละ 31.35 มีระยะเวลาในการตั้งกลุ่มเฉลี่ย 5.33 ปี ซึ่งมีระดับกิจการอยู่ในขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 62.84 มีแหล่งที่มาของเงินทุน ร้อยละ 83.39 ส่วนใหญ่เน้นที่ตั้งกลุ่มขึ้นมาเป็นการระดมทุนกันภายในกลุ่มซึ่งมีวิธีการจัดจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน

ร้อยละ 24.08 เป็นผลผลิตตามคำสั่งซื้อ มีเงินทุนหมุนเวียน เฉลี่ย 231181.82 บาท/ปี และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 36.36 ทำร่วมกันเกือบทุกครั้งรวมทั้งมีการสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 72.33 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนนั้นได้รับการฝึกอบรม ร้อยละ 64.82 ซึ่งไม่มีการทำงานเชื่อมโยงลักษณะเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นหรือองค์กรอื่น ร้อยละ 63.63 ในด้านการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มมีการพึ่งตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยีและด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ในส่วนของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่ อายุของสมาชิกกลุ่มระดับกิจกรรมของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในเชิงลบ ได้แก่ ประเภทของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจบางกลุ่มมีปัญหาขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยทั้งเทคโนโลยีการผลิตสินค้า เทคโนโลยีการถนอมอาหาร อีกทั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลต่อจิตใจ ทำให้สภาพจิตใจแย่ และในด้านเศรษฐกิจทำให้รายได้ลดลง วิสาหกิจบางกลุ่มนั้นมีวัตถุดิบในชุมชนไม่เพียงพอต่อการผลิตสินค้า จึงต้องนำเข้าวัตถุดิบจากชุมชนอื่น ๆ บางวิสาหกิจไม่มีการส่งต่อความรู้ไปยังคนรุ่นหลัง เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น การที่คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือไม่ทราบในการมีอยู่ของชุดความรู้ในภูมิปัญญานั้น ๆ ข้อเสนอแนะ ภาครัฐควรมีการสนับสนุนงบประมาณในส่วนของการเทคโนโลยี ชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจ อีกทั้งควรมีตลาดนัดชุมชนเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน รวมไปถึงควรขยายเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจชุมชนและผู้ผลิตวัตถุดิบทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนเพาะปลูกวัตถุดิบที่ขาดแคลนมากขึ้น และสำนักงานเกษตรอำเภอที่รับผิดชอบในส่วนงานของวิสาหกิจชุมชนควรส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

คำสำคัญ: การพึ่งตนเอง วิสาหกิจชุมชน

คำนำ

วิกฤตเศรษฐกิจไทยเมื่อ พ.ศ. 2540 รัฐบาลจึงหาทางที่จะสร้างรายได้ให้กับประชาชนและประเทศชาติ ทั้งนี้ต้องหาทางเปลี่ยนมุมมองในชุมชนให้เห็นว่าสิ่งที่ตนมีอยู่นั้นหรือทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน คือทรัพย์สินที่มีราคา สามารถเพิ่มรายได้ประเทศไทยจึงมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น (ทรงศักดิ์ และคณะ, 2546) จังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่ มีการสั่งสมวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีหัตถกรรมที่

หลากหลายซึ่งในปัจจุบันในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดที่มาขอจดทะเบียน (ณ วันที่ 18 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564) จำนวน 2,647 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2564) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการจดทะเบียนนั้นมีทั้งที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องบ้าง ไม่ต่อเนื่องบ้างหรือยกเลิกกิจการ ดังนั้นการพัฒนาการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของ

ประเทศไทยต้องมีการพัฒนาการจัดการของกลุ่มอย่างเป็นระบบ รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งการพัฒนาจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ต้องประกอบด้วยการพึ่งตนเองใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเทคโนโลยี 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4) ด้านจิตใจ 5) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพัฒนาสู่การพึ่งตนเอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลงานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้และสามารถดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืน (สัจญา, 2536)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้ โดยกลุ่มประชากรคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 อำเภอ ซึ่งประกอบด้วย อำเภอแม่ฮาด อำเภอแม่ริม อำเภอฝาง อำเภอพร้าว อำเภอสะเมิง อำเภอแม่ออน อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอฮอด จำนวนทั้งหมด 688 กลุ่ม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่างจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 253 กลุ่ม งานวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เป็นแบบสอบถาม โดยมีประธานกลุ่มเป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถามกลุ่มละ 1 คน ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจ และสังคมของวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 2 ระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนใน 5 ด้าน

ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ใน 5 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดกลุ่มให้เป็นคะแนน เพื่อใช้ในการจัดลำดับดังนี้ 4.21-5.00 คือ ระดับมากที่สุด 3.41-4.20 คือ ระดับมาก 2.61-3.40 คือ ระดับปานกลาง 1.81-2.60 คือ ระดับน้อย 1.00-1.80 คือ ระดับน้อยที่สุด 3) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพึ่งตนเอง 5 ด้าน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) และนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐาน เศรษฐกิจ และสังคม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มเฉลี่ยอยู่ที่ 15.56 คน มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 45.81 ปี จบการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

อีกทั้งประเภทของกลุ่มเป็นการเกษตร ร้อยละ 31.35 มีระยะเวลาในการตั้งกลุ่มเฉลี่ย 5.33 ปี ซึ่งมีประเภทกิจการอยู่ในขั้นพื้นฐาน มีแหล่งที่มาของเงินทุนส่วนใหญ่ในที่ตั้งกลุ่มขึ้นมาเป็นการระดมทุนกันภายในกลุ่มซึ่งมีวิธีการจัดจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชนเป็นผลิตตามคำสั่งซื้อ มีเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ย 231,181.82 บาท/ปี และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำร่วมกันเกือบทุกครั้ง รวมทั้งมีการสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งวิสาหกิจชุมชนนั้นได้รับการฝึกอบรม ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่มีการทำงานเชื่อมโยงลักษณะเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นหรือองค์กรอื่น

การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพึ่งตนเองใน 5 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยรวมการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก (4.02) โดยสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับมากที่สุดด้านจิตใจ 4.24 รองลงมาด้านสังคมและวัฒนธรรม 4.16 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4.08 ด้านเทคโนโลยี 3.88 และด้านเศรษฐกิจ 3.60 ตามลำดับ (Table 1)

Table 1 Level of self-sufficiency of community enterprises in 5 aspects

Self-reliance	$\bar{x}$	SD	Description
Technology	3.88	0.62	High
Economic	3.60	0.87	High
Natural resource	4.08	0.57	High
Spirit(Mind)	4.24	0.68	Very high
Social-cultural	4.16	0.64	High
Total	4.02	0.67	High

Remarks: 4.21-5.00=Very high, 3.41-4.20=High, 2.61-3.40=Moderate, 1.81-2.60=Low, 1.00-1.80=Lowest

เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยในแต่ละด้าน วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับการพึ่งตนเองได้ดังนี้ (Table 2-Table 6)

จากการวิเคราะห์การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งพาตนเองได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการพึ่งตนเองได้อยู่ในระดับมากทุกประเด็น คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ที่เพียงพอ

ต่อการแก้ไขปัญหาหรือซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นได้ด้วยกลุ่มของตนเอง ($\bar{x}$ =3.94) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ($\bar{x}$ =3.88) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ($\bar{x}$ =3.85) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ตามท้องถิ่นที่เหมาะสม

เพื่อลดต้นทุนในการผลิตของกลุ่ม ($\bar{x}$ =3.84) จะเห็นได้ว่ากลุ่มมีความรู้เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาหรือซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้เมื่อเกิดปัญหาขึ้น เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นได้มีการเข้าการฝึกอบรมเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ที่กลุ่มได้นำมาใช้ในกระบวนการผลิต และมีประสบการณ์มาพอสมควร จึงทำให้กลุ่มมีความรู้เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาหรือซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้เมื่อเกิดปัญหาขึ้นเป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นไปทิศทางตรงกันข้ามกับ

ณรัชชอร์ (2553) ที่ได้กล่าวว่า การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยีของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองกระทู้มสามารถพึ่งตนเองในเรื่องวิธีการบำรุงรักษา รวมทั้งการซ่อมแซมดัดแปลง พัฒนา หรือคิดประดิษฐ์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ไม่มากนัก เนื่องจากข้อจำกัดด้านความรู้ด้านเทคโนโลยีและข้อจำกัดด้านเวลาซึ่งต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ (Table 2)

Table 2 Mean standard deviation and interpret of self reliance level on technology

Self-reliance	$\bar{x}$	SD	Description
Technology			
1. Community enterprise groups have sufficient knowledge to fix problems or repair tools when problems arise with their own groups.	3.94	0.85	High
2. Community enterprise groups can use appropriate and valuable tools.	3.85	0.84	High
3. Community enterprise groups use the existing tools appropriately to reduce production costs.	3.84	0.80	High
4. Community enterprises use tools to improve operational efficiency.	3.88	0.79	High
Total	3.88	0.62	High

Remarks: 4.21-5.00=Very high, 3.41-4.20=High, 2.61-3.40=Moderate, 1.81-2.60=Low, 1.00-1.80=Lowest

จากการวิเคราะห์การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจพบว่า โดยภาพรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งตนเองได้อยู่ระดับมาก ($\bar{x}$ =3.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการพึ่งตนเองได้ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการระดมหุ้นหรือเงินหมุนเวียนภายในกลุ่มตลอด ($\bar{x}$ =3.72)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการบริหารจัดการเงินให้มีสภาพคล่องในการใช้จ่ายอยู่ตลอด ($\bar{x}$ =3.67) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการสะสมเงินออมอย่างเป็นระเบียบและมีความต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาานาน ($\bar{x}$ =3.59) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการสะสมเงินทุนสำรองเพื่อใช้ในภาวะฉุกเฉิน ($\bar{x}$ =3.55) จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจ

ชุมชนมีการระดมหุ้นหรือเงินหมุนเวียนภายในกลุ่มในกระบวนการผลิต และสร้างรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ สามารถลดต้นทุนการผลิตโดยเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เป็นการช่วยอุดหนุนเศรษฐกิจของชุมชนและช่วยให้กลุ่มประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้นในภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ณ ปัจจุบันสืบเนื่องมาจากโรคระบาดโควิด 19 นั้น สมาชิกจึงต้องปรับตัวเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การเก็บออมเงิน การจัดสรรรายได้ในกลุ่มให้เป็นระบบ จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของกลุ่มได้ และสามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างมั่นคง วิภารัตน์ (2562) พบเช่นเดียวกันว่า การพึ่งตนเอง

ด้านเศรษฐกิจมีการพึ่งพาตนเองในระดับมาก สามารถสร้างรายได้จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่ายและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกับ ธวัชชัย และคณะ (2559) กล่าวว่า การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ คือ กลุ่มมีการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจจากการมีเงินทุนจากหุ้นสมาชิกในกระบวนการผลิต และมีการลดต้นทุนการผลิตจากการใช้วัตถุดิบที่รับซื้อในชุมชนก่อนเป็นหลัก เพื่อลดการซื้อสมุนไพรจากภายนอกชุมชนและลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ (Table 3)

Table 3 Mean standard deviation and interpret of self reliance level on economic

Self-reliance	$\bar{X}$	SD	Description
Economic			
1. Community enterprise groups have mobilized stocks or working capital within the group.	3.72	1.02	High
2. Community enterprise groups have mobilized stocks or working capital within the community.	3.48	1.08	High
3. Community enterprise groups provide liquidity management.	3.67	0.90	High
4. Community enterprise groups have accumulated reserves for emergency use.	3.55	0.93	High
5. Community enterprise groups have been accumulating their savings in an orderly manner and continuously over a long time.	3.59	0.98	High
Total	3.60	0.87	High

Remarks: 4.21-5.00=Very high, 3.41-4.20=High, 2.61-3.40=Moderate, 1.81-2.60=Low, 1.00-1.80=Lowest

จากการวิเคราะห์การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งตนเองได้อยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการพึ่งตนเองได้ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X}=4.19$) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำองค์ความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X}=4.11$) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าหรือบริการได้ ($\bar{X}=4.06$) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีวัตถุดิบที่นำมาผลิตโดยที่ไม่พึ่ง

วัตถุดิบจากแหล่งชุมชนอื่น ($\bar{X}=3.97$) จะเห็นได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เช่นเดียวกับกับ กมลวรรณ (2558) การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยได้นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ได้อย่างคุ้มค่า อีกทั้งยังช่วยลดและรักษาธรรมชาติในชุมชนไม่ให้หมดสิ้นไป โดยได้มีการร่วมกันรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการประหยัดทรัพยากร และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด นำทรัพยากรธรรมชาติไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงสืบไป (Table 4)

Table 4 Mean standard deviation and interpret of self reliance level on natural resource

Self-reliance	$\bar{X}$	SD	Description
Natural resource			
1. Community enterprise groups use natural resource knowledge to carry out activities.	4.11	0.59	High
2. Community enterprise groups are aware of the community's cost-effective and optimal use of natural resources.	4.19	0.70	High
3. The raw materials provided by community enterprises do not depend on other communities.	3.97	0.71	High
4. Community enterprise groups can natural resources in the community in order to increase the value of products or services.	4.06	0.74	High
Total	4.08	0.57	High

Remarks: 4.21-5.00=Very high, 3.41-4.20=High, 2.61-3.40=Moderate, 1.81-2.60=Low, 1.00-1.80=Lowest

จากการวิเคราะห์การพึ่งตนเองด้านจิตใจ พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งตนเองได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการพึ่งตนเองได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยึดหลักคำสอนที่ว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เพื่อที่จะทำให้กลุ่มมีกำลังใจในพึ่งตนเองได้ ($\bar{X}$ =4.29) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการดูแลเอาใจใส่และคอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ($\bar{X}$ =4.28) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสามัคคี รั้งฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ($\bar{X}$ =4.25) หากสมาชิกในกลุ่มกระทำการผิดพลาดขึ้น สมาชิกในกลุ่มคนอื่น ๆ สามารถยอมรับและให้อภัยได้ ($\bar{X}$ =4.21) จะเห็นได้ว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นยึดหลักคำสอนที่ว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เพื่อที่จะทำให้กลุ่มมีกำลังใจในพึ่งตนเองได้ ซึ่งได้มีความสำคัญเป็นลำดับแรก และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นยึดนำมาแนวทางในการที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และองค์กรที่นำแนวคิดเศรษฐกิจจะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

เช่นเดียวกับ ณรัชชอร์ (2553) กล่าวว่า การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจมีความสำคัญเป็นลำดับแรก ในแง่ของการกระตุ้นให้บุคคลคิดแสวงหาหลักการและแนวทางเพื่อนำมาพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด โดยได้มีการเฝ้าหาความรู้ในการปรับปรุงสินค้าให้ดีขึ้น มีจิตใจมุ่งพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ สมาชิกส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ เป็นเพราะวิถีชีวิตที่พอเพียงของชาวบ้านนั่นเอง โดยหมู่บ้านส่วนใหญ่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันในตนเอง นั่นคือสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และองค์กรที่นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต รวมทั้งตระหนักในคุณธรรม เป็นเหตุให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการพึ่งตนเองทางจิตใจอยู่ในระดับมากที่สุด (Table 5)

Table 5 Mean standard deviation and interpret of self reliance level on spirit(mind)

Self-reliance	$\bar{X}$	SD	Description
Spirit(Mind)			
1. Community enterprise groups care and encourage each other.	4.28	0.70	Very high
2. Community enterprise groups are harmonious.	4.25	0.81	Very high
3. Community enterprise groups help solve problem together.	4.17	0.84	High
4. Community enterprise groups forgive each other.	4.21	0.83	Very high
5. Community enterprise groups use the principle of self-reliance.	4.29	0.73	Very high
Total	4.24	0.68	Very high

Remarks: 4.21-5.00=Very high, 3.41-4.20=High, 2.61-3.40=Moderate, 1.81-2.60=Low, 1.00-1.80=Lowest

จากการวิเคราะห์การพึ่งตนเองด้านสังคม และวัฒนธรรม พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งตนเองได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการพึ่งตนเองได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนได้ ($\bar{X}$ =4.25) ประเด็นที่เหลือมีการพึ่งตนเองได้อยู่ในระดับมาก คือ การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{X}$ =4.19) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำความรู้ดั้งเดิมผสมผสานภูมิปัญญาสากลมาใช้ในการพัฒนาสินค้าหรือบริการ ($\bar{X}$ =4.11) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ($\bar{X}$ =4.10) จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนได้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้พื้นฐานของ

การทอผ้าพื้นบ้าน และบางกลุ่มมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Department of agricultural Extension (2014) กล่าวว่า การพึ่งตนเองทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสามารถช่วยในการพัฒนาชุมชนได้ ในด้านสร้างการมีส่วนร่วมกับทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยตั้งกลุ่มเป็นศูนย์การเรียนรู้ เป็นจุดถ่ายทอดความรู้พื้นฐานการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นให้กับคนในชุมชน และในด้านการช่วยเหลือและเกื้อกูลกันในชุมชน กลุ่มจะแบ่งเงินรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในแต่ละปีไว้ 3% ต่อปี เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม เช่น ซื้อข้าวสารแจกผู้สูงอายุในชุมชน มอบเงินทุนให้โรงเรียน (Table 6)

Table 6 Mean standard deviation and interpret of self reliance level on social-cultural

Self-reliance	SD	Description
Social-cultural		
1. Community enterprise operations can develop communities.	4.25	0.65 Very high
2. Community enterprise operations makes community members generous and help each other.	4.10	0.75 High
3. Community enterprise operations is consistent with the lifestyle of community.	4.19	0.67 High
4. Community enterprise groups brings together between traditional and international knowledge to develop products or services.	4.11	0.79 High
Total	4.16	0.64 High

Remarks: 4.21-5.00=Very high, 3.41-4.20=High, 2.61-3.40=Moderate, 1.81-2.60=Low, 1.00-1.80=Lowest

ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ ทั้งนี้เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระ 13 ตัวแปร ได้แก่ จำนวนสมาชิก อายุเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่ม ประเภทของกลุ่มวิสาหกิจ ระยะเวลาในการก่อตั้งกลุ่ม ประเภทกิจการ แหล่งเงินทุน ช่องทางการจัดจำหน่าย จำนวนเงินทุนหมุนเวียน รายได้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การได้รับการฝึกอบรมของวิสาหกิจชุมชนในปีที่ผ่านมา การทำงานร่วมกับเครือข่ายอื่นกับตัวแปรตาม คือ การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และส่งผลในเชิงบวกและเชิงลบกับตัวแปรตาม

จากการวิเคราะห์พบว่า ค่า $F=0.000$ แสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์การตัดสินใจเชิงพหุ (Multiple coefficient of determination, R^2) พบว่าค่า $R^2=0.192$ หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 19.2 และตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปร พบว่ามีตัวแปรจำนวน 4 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ อายุของสมาชิกกลุ่ม ระดับกิจการ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกภายในกลุ่ม และมีความสัมพันธ์เชิงลบจำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ประเภทของกลุ่ม ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) อายุเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่ม พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

หมายความว่า วิสาหกิจชุมชนที่สมาชิกมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 45.81 ปี ทำให้กลุ่มนั้นมีการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้น .012 เนื่องจากเป็นช่วงวัยกลางคนมีประสบการณ์ชีวิต และองค์ความรู้ที่ได้สั่งสมมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ส่งผลให้สมาชิกในช่วงวัยกลางคนนี้มีความเชี่ยวชาญในการทำงานสูง มีความมั่นคงทางด้านจิตใจสามารถอดทนภายใต้แรงกดดันต่าง ๆ ได้ มีความคิดอย่างเป็นระบบ กระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้สามารถนำสิ่งเหล่านี้มาร่วมกันดำเนินงานกับผู้อื่นภายในกลุ่มวิสาหกิจได้ ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมักมีความรู้ความชำนาญที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน ทำให้เมื่อร่วมมือกันจะเกิดผลสำเร็จได้มากกว่า

2) ประเภทกิจการ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน หมายความว่า วิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในประเภทก้าวนั้นมีผลทำให้กลุ่มนั้นมีการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้น .303 เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนประเภทก้าวนั้นเป็นกิจการที่พัฒนาต่อเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ใช้ความรู้ประสบการณ์ มีเทคโนโลยีที่สูงขึ้นในการผลิต มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและด้วยรูปแบบที่ทันสมัย มีการควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอน ได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานสากล อีกทั้งยังได้ส่งออกสู่ตลาดใหญ่ภายนอกหรือตลาดแข่งขันทั้งระดับในประเทศ จนถึงการส่งออกไปต่างประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ชนิดต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนประเภทก้าวนั้น เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้

3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกภายในกลุ่ม พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน หมายความว่า วิสาหกิจชุมชนที่สมาชิกมีการทำงานร่วมกันนั้น

มีผลทำให้กลุ่มนั้นมีการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้น .397 เนื่องมาจากการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้นทำให้สามารถทำงานไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถพูดคุยปรึกษากันได้ในด้านการผลิต การตลาด ทำให้เกิดการร่วมมือกันในการทำงาน มีการระดมสมองในความคิดที่สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนใหม่ รวมถึงการพัฒนาสินค้าให้กับกลุ่ม ช่วยกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มและมีการร่วมแรงร่วมใจกันจากหลายฝ่าย ทั้งสมาชิกภายในกลุ่มที่ช่วยกันผลิตสินค้าออกมา หน่วยงานภายนอกที่ช่วยสนับสนุน หรือแม้แต่ภาครัฐ

4) ประเภทของกลุ่ม พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน หมายความว่า ถ้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลายของประเภทมีผลทำให้การพึ่งตนเองลดลง .106 หรือในทางกลับกันถ้าเป็นวิสาหกิจ

ชุมชนที่ไม่ได้มีความหลากหลายของประเภทมีผลทำให้การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น เนื่องจากคนไทยประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ทำให้มีวิสาหกิจชุมชนประเภทนี้มากที่สุด โดยส่วนใหญ่วิสาหกิจประเภทการเกษตรมากที่สุดและเป็นกิจการระดับขั้นพื้นฐาน เนื่องด้วยพื้นฐานการประกอบอาชีพเกษตรเป็นทุนเดิม ทำให้คนในชุมชนมีความคุ้นชินกับการเกษตร พร้อมทั้งประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในด้านการเกษตรสูง แต่ในแง่ของการแปรรูป ในส่วนของบรรจุภัณฑ์ การตลาด อาจจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่ทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่ได้มีองค์ความรู้ในส่วนนี้จึงต้องได้รับการฝึกอบรมและใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ใหม่ ด้วยเหตุนี้ทำให้เลือกประกอบวิสาหกิจชุมชนประเภทเดียว (Table 7)

Table 7 Factors affecting self-reliance level of community enterprises in Chiang Mai province

Independent	Self-reliance	
	Beta	t-value
Overall self-reliance		
Constant	3.147	14.660
Average age of group members	.012	2.945**
Type of business	.303	4.715**
participation in the operations of members within the group	.397	2.754
type of group	-.106	-3.253**
	$R^2=.192$	F value 14.745

Remarks: * Statistically significant level at 0.05,

** Statistically significant level at 0.01

สรุปผลการวิจัย

วิสาหกิจชุมชนนั้นมีการบริหารจัดการทุน โดยจะตระหนักถึงการใช้จ่ายทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการซื้อขายภายในชุมชนทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ในด้านการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน พบว่า โดยภาพรวมวิสาหกิจชุมชนมีการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพึ่งตนเองด้านจิตใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนพบว่า มีอยู่ 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุเฉลี่ยของสมาชิก กลุ่ม 2) ประเภทกิจการ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกภายในกลุ่ม 4) ประเภทของกลุ่ม ที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน

เมื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจบางกลุ่มมีปัญหาขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งเทคโนโลยีการผลิตสินค้า เทคโนโลยีการถนอมอาหาร อีกทั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลต่อจิตใจทำให้สภาพจิตใจแย่และในด้านเศรษฐกิจทำให้รายได้ลดลง วิสาหกิจบางกลุ่มนั้นมีวัตถุดิบในชุมชนไม่เพียงพอต่อการผลิตสินค้า จึงต้องนำเข้าวัตถุดิบจากชุมชนอื่น ๆ บางวิสาหกิจไม่มีการส่งต่อความรู้ไปยังคนรุ่นหลัง เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น การที่คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือไม่ทราบในการมีอยู่ของชุดความรู้ในภูมิปัญญานั้น ๆ ข้อเสนอแนะ ภาครัฐควรมีการสนับสนุนงบประมาณในส่วนของเทคโนโลยี ชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจ อีกทั้งควรมี

ตลาดนัดชุมชนเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน รวมไปถึงควรขยายเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจชุมชนและผู้ผลิตวัตถุดิบทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนเพาะปลูกวัตถุดิบที่ขาดแคลนมากขึ้น และสำนักงานเกษตรอำเภอที่รับผิดชอบในส่วนงานของวิสาหกิจชุมชนควรส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ตรีชั้น. 2558. การดำเนินชีวิตโดยการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ กรณีศึกษา: เกษตรกรบ้านหนองคอก อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี.
- ณรัชชอร์ พิพัฒน์ธนากร. 2553. การพึ่งตนเองของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ อารี วิบูลย์พงศ์ ไพรัช กาญจนการุณ ประทานทิพย์ กระมล และ นันทมน ชีระกุล. 2546. วิสาหกิจหัตถกรรมพื้นบ้านกิจการถวัลย์ไม้ไผ่จักสาน. โครงการวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธวัชชัย พินิจใหม่ สุदारัตน์ แซ่มเงิน สาวิตรี รังสิภัทร์ และทิพวัลย์ สีจันทร์. 2560. การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน 10(3): 70-80.

วิภารัตน์ วงษ์พั้ง. 2562. การพึ่งตนเองและปัจจัย
 ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการวิสาหกิจ
 ชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากแป้งข้าวหอม
 มะลิในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารแก่นเกษตร
 47(พิเศษ)1: 1080-1088.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2536. การพัฒนาสังคม.
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่. 2564. รายชื่อ
 วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียน เชียงใหม่ฯ:
 สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่.

Department of Agricultural Extension. 2014.
 Outstanding community enterprise in
 2014. N.P.: n.p.

Yamane, T. 1973. Statistics: An Introductory
 Analysis. 2nd Edition. Harper and Row
 Publications, New York.